

Omgangsvormen en goed bestuur

Wat gedrag met ons doet, welke gedragscode?

Extern vertrouwenspersoon, drs Corrie Steenbergen

Gemeente Renkum, 8 november 2023

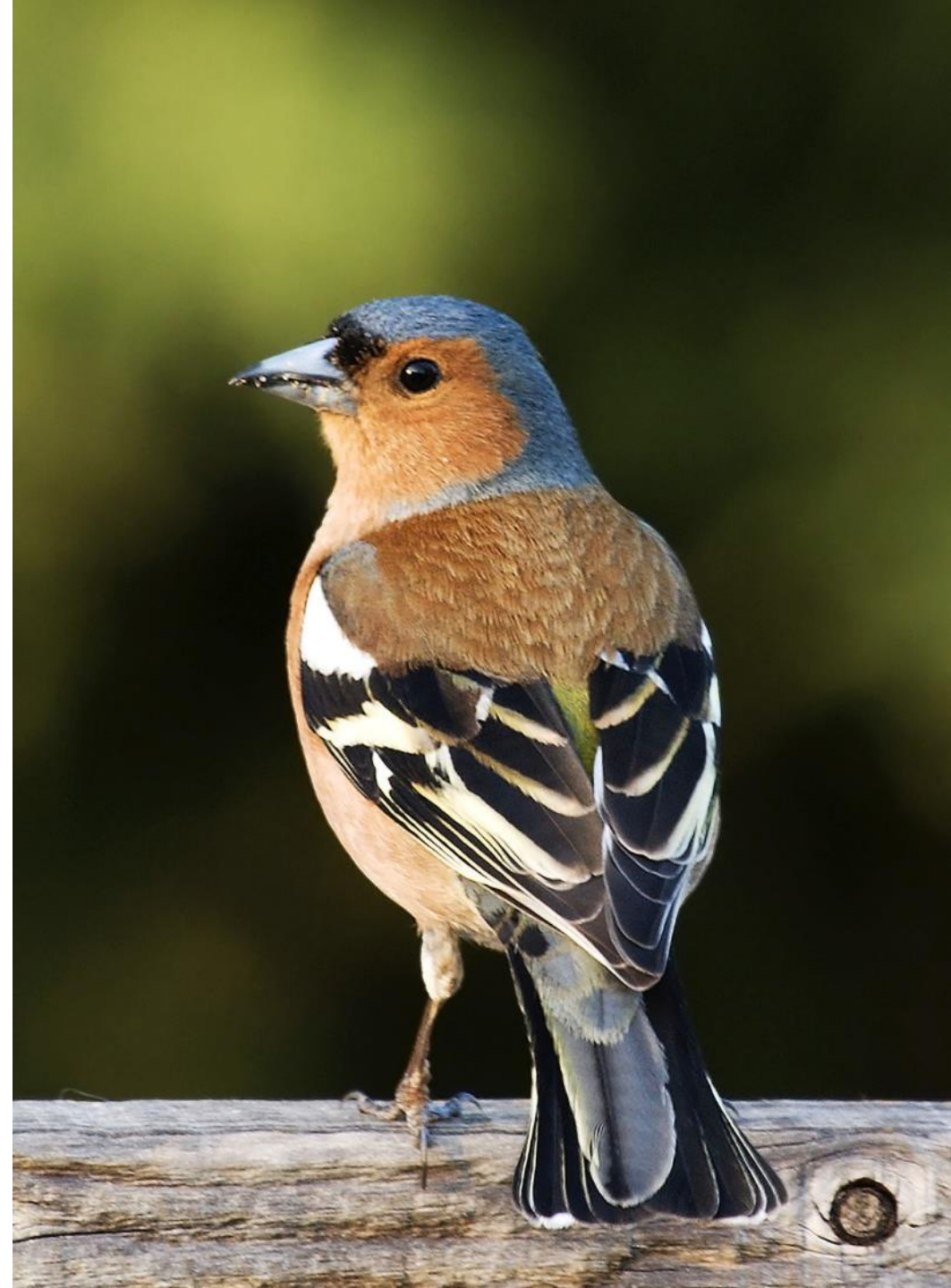
Agenda in vogelvlucht

- Wie kijken en luisteren mee?
- Wetgeving, kaders en moraal
- Netwerk weerbaar bestuur

- Extern vertrouwenspersoon, voor wie?
- Samen bouwen EVP speelveld raad
- Welk gedrag gaat het over?
- Wet bescherming klokkenluiders, melding
- Ga te rade bij Extern VP
- Dank voor de aandacht, vragen, bereikbaar?

Wie kijken en luisteren mee?

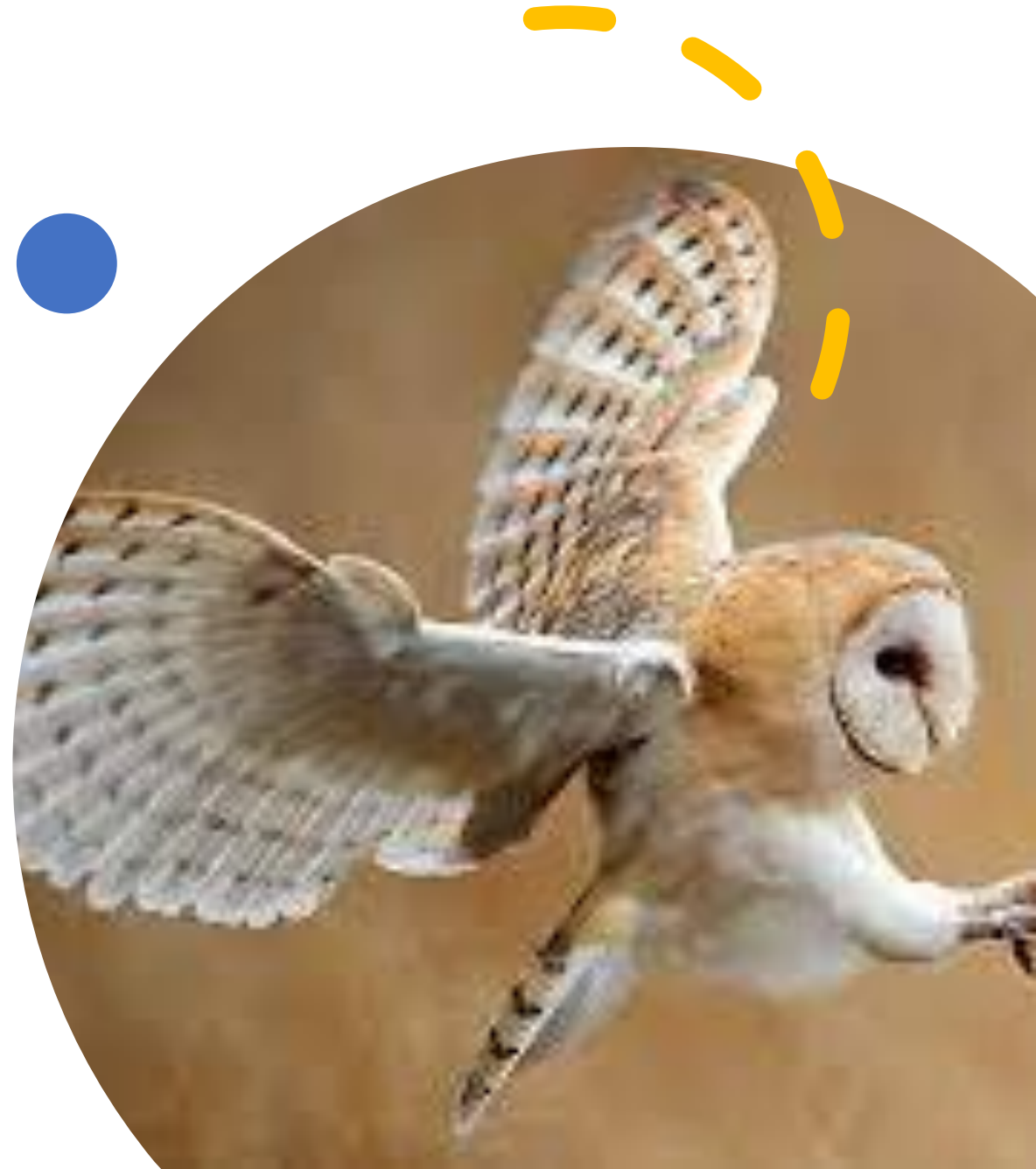
- Goed Openbaar bestuur
- Wie herkent deze woordenwisseling nog?
  - *Doe eens normaal man, wat ach! Doe zelf eens normaal!*
- Meer recent, ongewenste omgangsvormen?
  - *Dennis Wiersma's woede is een patroon*

Openbare figuren, in de democratische rechtstaat verdienen bescherming

Wetgeving, kaders en moraal

- Ongewenste omgangsvormen?
- Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur
- Wet bescherming klokkenluiders (Wbk)
- Gedragscode integriteit, [griffier](#) vertrouwenspersoon raad (Raadsbesluit)
- Reglement van orde? Vergaderen in het openbaar (Raadsbesluit)
- Handreiking integriteitsschending VvG
- [Gedragscode integriteit 2023 Renkum](#)
- [Protocol vermeende schendingen 2023](#)

Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur

De belangrijkste wijzigingen per 1 januari 2023

Een goed functionerend en integer openbaar bestuur is essentieel voor het vertrouwen dat mensen hebben in de politiek. Deze wet vult de waarborgen om de integriteit van het decentraal bestuur te bevorderen verder aan.

Herziening bepalingen betreffende geheimhouding

De geheimhoudingsregeling in de Gemeentewet, Provinciewet en de Waterschapswet wordt vanaf 1 april 2023 aangepast. Er komt een apart hoofdstuk over geheimhouding, waardoor de bepalingen hierover niet langer verspreid in de wet staan.

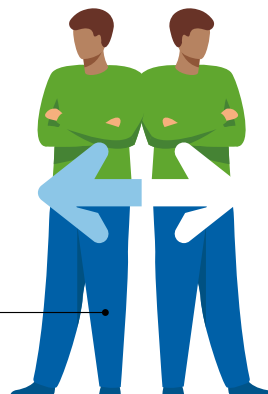
Elektronische openbaarmaking van nevenfuncties en inkomsten hieruit

Decentrale politieke ambtsdragers moeten voortaan hun nevenfuncties en inkomsten hieruit ook elektronisch publiceren.

Verduidelijking en aanscherping bepalingen inzake belangenverstrengeling (stemonthouding en onverenigbare betrekkingen)

De regels over belangenverstrengeling zijn aangescherpt. Als een raadslid, statenlid of lid van het algemeen bestuur een persoonlijk belang heeft bij een bepaalde kwestie, moet hij voortaan niet alleen afzien van meestemmen, maar ook van meedoen aan de beraadslaging over die kwestie.

Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) als benoemingsvereiste voor bestuurders
Om wethouder, gedeputeerde of dagelijks bestuurder van een waterschap te worden, is voortaan een Verklaring Omtrent het Gedrag nodig. Zonder VOG kan een kandidaat niet benoemd worden.

Extra bevoegdheid voor de commissaris van de Koning als rijksorgaan in geval van integriteitskwesties dan wel bestuurlijke problemen in gemeenten

De commissaris van de Koning had al de taak om te adviseren en te bemiddelen bij bestuurlijke problemen en integriteitskwesties in gemeenten. Voor zover noodzakelijk om die taak uit te oefenen, krijgt de commissaris toegang tot alle vergaderingen en documenten van het gemeentebestuur.

Voorziening in de Kieswet op het gebied van lijsttuitputting bij kleine gemeenten

Als raadsleden hun zetel niet innemen, bepaalt de Kieswet dat de volgende kandidaten op dezelfde lijst de zetel innemen. Nemen ook die de zetel niet in, dan kunnen bij gemeenteraden van minder dan 19 zetels de vrijgekomen plaatsen over de andere partijen worden verdeeld. De grens lag eerst bij minder dan 13 zetels.

Bestuurlijke weerbaarheid

Netwerk weerbaar bestuur

Beschermen democratische rechtstaat

Agressie, intimidatie en bedreiging tegen politieke ambtsdragers, waaronder raadsleden, nemen toe.

31% van decentrale politieke ambtsdragers meldt niet, hoort erbij

Waarmee te maken 2020 - 2022:

- 33% - 41% verbale agressie
- 16% - 22% bedreiging – intimidatie
- 2% - 3% fysieke agressie

Collectieve norm en agressieprotocol

Waar doen we het voor?

Beschermen
Democratische
Rechtsstaat

Een openbaar bestuur dat betrouwbaar en toegankelijk is voor inwoners. Iedereen die werkt voor de overheid moet zijn/haar functie zonder bedreiging, intimidatie of andere ondermijnende invloeden kunnen doen.

Context bedreigingen democratische rechtsorde

Vershillende soorten gedrag:

- Frustratie agressie
- Verward gedrag
- Instrumentele agressie (ondermijning)

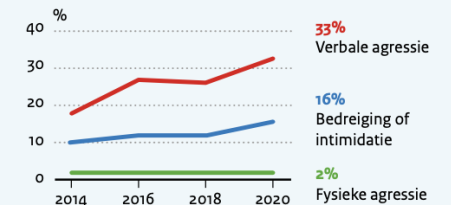

Feiten en cijfers

De samenleving verhardt. Agressie, intimidatie en bedreiging tegen politieke ambtsdragers en ambtenaren komen steeds meer voor en zijn zichtbaarder. Steeds vaker wordt de publiciteit gezocht om dit onacceptabele gedrag aan de kaak te stellen en een halt toe te roepen.

Ervaringen met agressie en geweld decentrale politieke ambtsdragers

20%

van de medewerkers in het openbaar bestuur wordt bedreigd of geïntimideerd.

24%

van de burgemeesters is in de huidige functie met een crimineel oogmerk bedreigd.

31%

van de decentrale politieke ambtsdragers vindt agressie en intimidatie bij de functie horen en meldt daarom niet.

Platform weerbaar bestuur

Vier verenigingen hebben de handen ineen geslagen

Nederlandse vereniging van raadsleden (NVvR)

Nederlandse vereniging van statenleden

Vereniging van wethouders

Genootschap van burgemeesters

Partners o.a.

Vereniging van griffiers (VvG)

De NVvR en de VvG werken samen aan versterking raad

Optie: externe vertrouwenspersonen.

Doe de Integriteitscheck!

spiegelcheck

Kan ik mezelf in de spiegel aankijken als het gaat om de gekozen aanpak?

krantencheck

Als het in de krant staat, kan ik dan mijn handelswijze uitleggen?

moedercheck

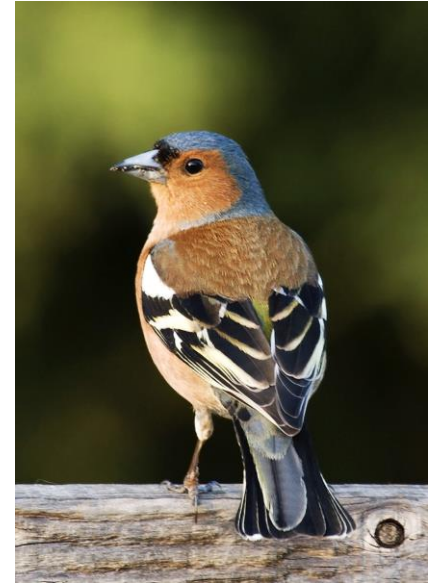
Kan ik het uitleggen aan mijn moeder?

collegacheck

Bespreek je keuzes + check je mogelijk blinde vlek met je teamgenoten.

Extern vertrouwenspersoon (EVP)

- Wat te bereiken?
- Anekdote, raadslid voelt zich geïntimideerd in de raadzaal
- Hoe omgaan met ongewenste omgangsvormen en integriteit?
  - ga naar intern vertrouwenspersoon van de raad, of indien drempel
  - raadpleeg extern VP, wat zijn de hoofdtaken
    - opvang en begeleiding, *wettelijk*
    - signaleren en adviseren, via verenigingen en platform en het volgen van de actualiteit
    - presenteren en informeren, via verenigingen of op uitnodiging
- **Geen afvinklijstje**

Extern vertrouwenspersoon (EVP) voor wie? raadsleden?

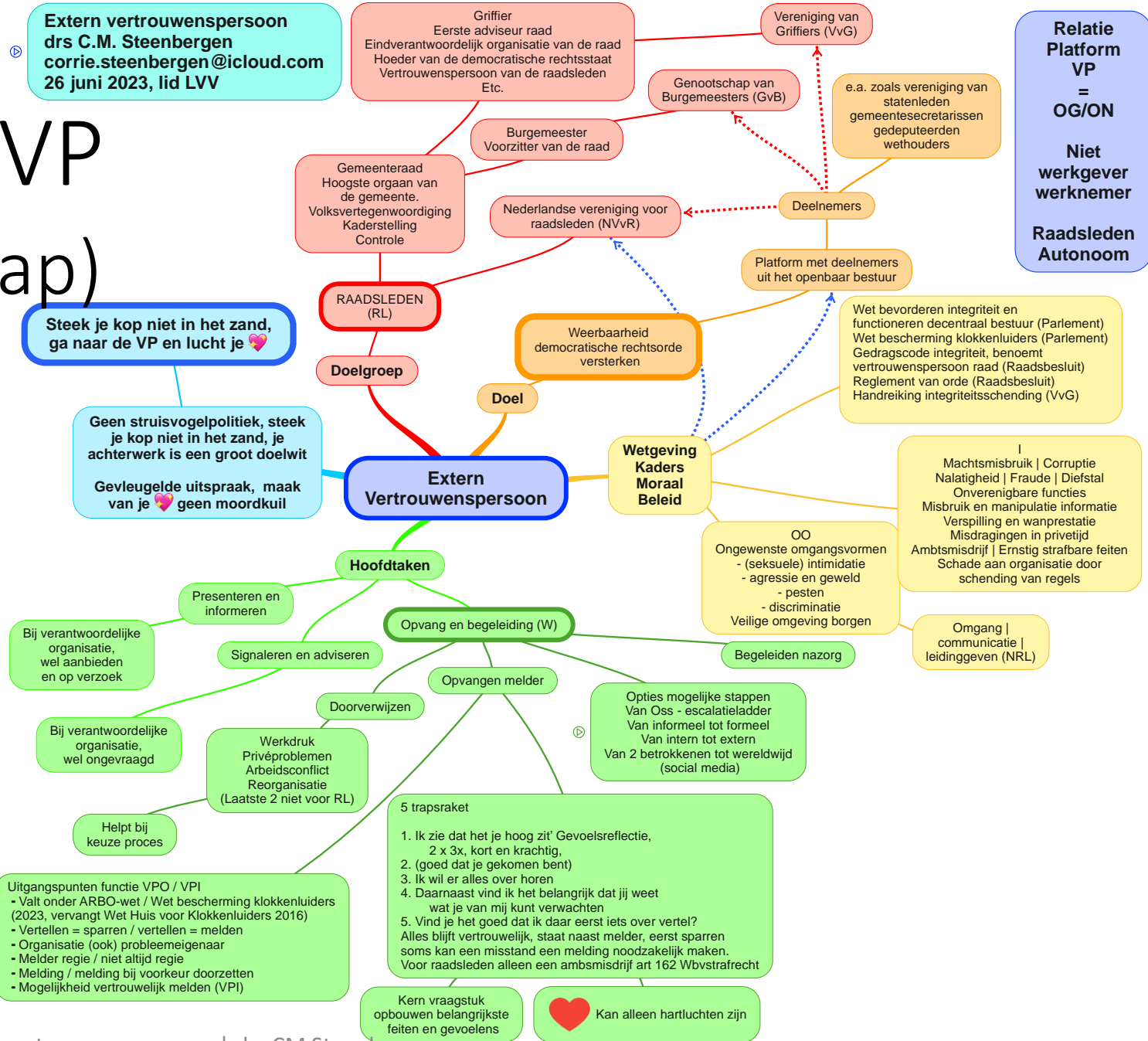
- De raadsleden zijn autonoom
- De gedragscode werkt via zelfbinding
- Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur, is versterkt
  - elektronisch openbaarmaking nevenfunctie met inkomen eruit
  - belangenverstremgeling, geen debat en niet stemmen
- Raadsleden debatteren in het openbaar, acteren ook op social media, krijgen veel bedreigingen, agressie, intimidatie, tot en met de eigen woning

Samen bouwen EVP speelveld raad (map)

Taken VPO-VPI (omgangsvormen en integriteit)

- Opvangen melder, ruimte verhaal en emotie, sparren
- Meedenken mogelijke stappen, langs 3 assen |in- extern | informeel-formeel | betrokkenen 2 tot oneindig
- Begeleiden, nazorg
- Doorverwijzen
- Verantwoorden aan Opdrachtgever

Uitgangspunten rol extern VP

- Vertrouwelijk, vertellen is sparren
- Naast melder staan
- Niet overnemen
- Melder heeft regie, tenzij of mogelijk vertrouwelijk melden
- Begeleiden, nazorg, bescherming
- Melder valt mogelijk onder Wbk

Wat niet?

waarheidsvinding | onderzoek |
begeleiden vermeende dader | conflicten

Welk gedrag gaat het over?

- (seksuele) intimidatie
- pesten
- discriminatie
- agressie en geweld
- machtsmisbruik
- corruptie
- nalatigheid
- fraude
- diefstal
- dubieuze giften of beloften
- onverenigbare functies
- ondermijning
- misbruik en manipulatie informatie
- ambtsmisdrijf
- ernstig strafbare feiten

Wet bescherming Klokkenluiders (2023)

- Voor private en publieke sector
- Vermoeden van misstand + maatschappelijk belang
- Interne meldregeling verplicht (50 werknemers)
- Verbod op benadeling melder misstand
- Eerst intern melden, dan extern melden, niet meer verplicht
- Afdeling advies + afdeling onderzoek

Ga te rade bij Extern VP

- Geen **struisvogel**politiek, steek je kop niet in het zand, je achterwerk is dan een groot doelwit
- Gevleugelde uitspraak, maak van je geen moordkuil
- Ga naar VP, steek je kop niet in het zand en lucht je

Dank voor de aandacht

• Vragen?

• Bereikbaar? Via griffier en

• corrie.steenbergen@icloud.com

• 06 38741698

• voor vertrouwen en in het belang van de democratische rechtstaat

